

Avsnitt 90: Kompetensutvecklingsinsatser för att möta barn och elever med autism

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande, oavsett funktionsförmåga, ska nå målen för sin utbildning. I podden *Lika Värde* förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan. Om du vill veta mer om SPSM och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats spsm.se och följ oss i sociala medier. Fler avsnitt av podden *Lika Värde* hittar du på spsm.se och där poddar finns.

ERIKA: Hej och välkomna till Specialpedagogiska skolmyndighetens podd *Lika värde*. Fokus i dag är kompetensutveckling kring autism och vilka resultat som det kan ge i en förskola eller skola. Och jag heter Erika Bergman och arbetar på SPSM och med mig i dagens samtal är Linda Petersson-Bloom som är lektor och forskare vid Högskolan i Kristianstad. Och du har nyligen kommit med en avhandling där du undersökt hur kompetensutveckling om autism för personal i förskola och skola påverkar arbetssättet och vad det gör för skillnad för barn och elever. Så jag vill börja med att säga varmt välkommen till dig.

LINDA: Tack så mycket. Kul att vara här.

ERIKA: Jag tänker vi börjar väl med det som är fokus för dagen, det som din avhandling handlar om. Vad är det du har undersökt för någonting?

LINDA:

Min avhandling är vad man kallar för en sammanläggningsavhandling, och det betyder att det är flera delstudier som är inblandade i det här resultatet för avhandlingen. Den första delstudien är en systematisk översikt. Det betyder att man har sammanställt eller analyserat tidigare forskning. Och i den systematiska översikten så tittade jag på strategier för inkludering för elever med autism på klassrums- och på skolnivå. En av de sakerna som identifierades i den här systematiska översikten var att det finns en avsaknad av kompetensutveckling som fokuserar på autism och strategier i arbetet med elever med autism, men också att det saknades studier som inkluderade dels föräldrar, men framför allt eleverna själva. Det var alltså ett stort fokus på lärarnas röster. Och resultatet från den här systematiska översikten ledde fram till de kommande tre delstudierna som då alla tre fokuserade på olika, till viss del, kompetensutvecklingsinsatser, där fokus var lärmiljön för barn och elever med autism både då i förskola och i grundskola. Och i de här kompetensutvecklingsinsatserna så prövades det först en mindre kompetensutvecklingsinsats på en förskola. Och där var det lärare ... förskollärare och barnskötare som deltog och som utvärderade kompetensutvecklingsinsatsen och dess effekter för deras praktik, som i sin tur då ledde vidare till de två studierna som kallas för huvudstudier, det är de större studierna som det kanske är mest fokus kring. För i de här båda huvudstudierna då, så undersöktes det tidigare studiepaketet NPF, som är en

kompetensutvecklingsinsats som finns på
Specialpedagogiska skolmyndigheten.

ERIKA: Det som nu då är uppdaterat, som finns på vår
hemsida, där vi har ändrat också så att det är fokus på
olika skolformer, eller hur?

LINDA: Ja, precis. Och då var det det som utvärderades. Och i
de här båda studierna som ingick så var det både
lärare och barnskötare i förskolan och lärare i
grundskolan samt även rektorer som utvärderade. Och
sen tillkom det också två grupper, nämligen föräldrar
till barn med autism och barn i förskolan med autism
och elever i grundskolan med autism, som också
utvärderade utifrån sina perspektiv, om de då kunde
se några förändringar i förskolan och skolan helt
enkelt.

ERIKA: Mm, intressant. Jag tänker om vi bara stannar upp vid
det faktum att du har undersökt då, det är ju insatser
som är inriktade just på undervisning och verksamhet
som behöver fungera bättre för barn och elever med
autism. Vad är det du ser ... Varför är det viktigt att
det är precis just den här frågan om att få öka sin
kunskap om just de här frågorna när man arbetar i
förskola och skola, utifrån din långa erfarenhet också
med att jobba i skolverksamhet?

LINDA: Precis som jag sa tidigare så är det ju så att det är
någonting som är ganska tydligt framskrivet i tidigare
forskning, just det här att det finns ... både att det
finns ett behov, att lärare själva känner och

identifierar att man har ett behov av kompetensutveckling inom det här området, men också att föräldrar ser att det finns ett behov. Och utifrån min erfarenhet då, som du också frågade om, så kan jag tänka att det här är en elevgrupp som vi kan behöva fokusera särskilt mycket på, för vi vet att det är svårt att få till en likvärdig utbildning och undervisning för barn och elever med autism.

ERIKA: Mm. Och nu är det ju just kompetensutveckling kring autism du har undersökt, både för personal i förskola och skola. Det är ju två olika typer av verksamhet. Vad kan man se för skillnader i såna fall utifrån det som du har tittat på?

LINDA: Men precis, och det är ju lite intressant. Och då behöver jag ju också då berätta att det var ju lite olika förutsättningar, skulle man kunna säga. För i den studien som fokuserade på förskolan så ingick det en förskola som gjorde då studiepaketet NPF och en annan förskola som gjorde en liten mindre kompetensutvecklingsinsats, eller en del av kompetensutvecklingsinsatsen. Och i grundskolan så var det fler grundskolor som var involverade. Där var det tre grundskolor som gjorde studiepaketet NPF som kompetensutvecklingsinsats, och det var två som gjorde en del av kompetensutvecklingsinsatsen som speglade varandra. Så att det är ju en sak som skilde dem åt. Men om man ska se också vad som blev tydligt och som är ett tydligt resultat i avhandlingen, det var att i förskolestudien så deltog alla som

arbetade på förskolan. Alltså både förskollärare och barnskötare. Och det var samma sak på den här förskolan som speglades, som gjorde en mindre kompetensutvecklingsinsats. Där deltog också alla. Så det var liksom ett större fokus på att hela förskolan skulle delta i kompetensutvecklingsinsatsen och på så sätt också i någon slags skolutvecklingstänk i det här då. Medan på grundskolan så var det tanken att alla skulle delta och det var ett F-6-perspektiv ska jag säga i det här också då. Så det var en avgränsning som jag gjorde i studien, alltså från förskoleklass upp till skolår 6. Men det var av olika anledningar svårt att få till. Jag kan också lägga till här att de här studierna genomfördes faktiskt mitt under pandemin, så de startade 2020 på våren i samband med faktiskt att pandemin också kom. Så det var lite klurigt ur den aspekten också, men i grundskolorna så fick vi inte till det. Det var svårt för rektorerna att få till så att fritidshemmet skulle vara med, resurspedagoger och så vidare, så att där var det i huvudsak lärare som deltog. Och det blev en tydlig skillnad i det här att man från förskolestudiens sida då kunde säga att ... Men det som var så häftigt eller det som upplevdes så väldigt positivt var att alla deltog samtidigt. Alltså man hade hört samma sak vid samma tillfälle. Det gav en bas att fortsätta att arbeta ifrån. Om vi då går tillbaks till grundskolestudien så kunde lärarna då, som var de som deltog, kunde ju säga att ”det var ju bra vi som lärare deltog gemensamt i det här på de här tre skolorna, men vi saknar resurspedagogerna, vi saknar fritidshemmet. Hos oss är det så att

fritidspedagogerna är med i samverkan under skoldagen och sen går eleverna till fritids och är där, så att vi behöver ju höra, vi behöver ha samma ... en gemensam bas att stå [hör inte 0:08:41]”. Så att det blev en ganska tydlig spegling av varandra från förskolan till grundskolan, just det här liksom att man behöver ha en gemensam bas att utgå ifrån eller att det blir lättare kanske i det framtida arbetet för att man kan gå tillbaka till det som man var med om tillsammans.

ERIKA: Just det, att det är så att hela den personalgrupp som möter barnet också har genomgått samma kompetensutveckling.

LINDA: Precis, och det är lättare att bygga vidare utifrån det då.

ERIKA: Precis. Finns det några fler fynd då i såna fall som du kunde se utifrån att en förskoleverksamhet är en viss typ av verksamhet och en skolverksamhet ... ja, men har lite andra förutsättningar? En sak är det här du pratar om nu, just möjligheten att faktiskt kunna sitta och jobba tillsammans genom ett sånt här utvecklingsarbete, men såg du andra saker också?

LINDA: Det var ju inte egentligen syftet med avhandlingen att titta på skillnader däremellan. Men det man kan se är ju att det blir, kanske liksom att det i ... fast det hänger ju lite ihop med det som vi precis pratade om, att det liksom hänger ihop det här med [hör inte 0:09:50] förskolan såg sig ... ser sig som en helhet på ett

tydligare sätt än vad man i grundskolan gör. Möjligtvis. Och också tänker jag att då i förskolan så är det upplagt på ett annat sätt. Där är det ju förskollärare och barnskötare som jobbar tillsammans på avdelningen. Medan i grundskolan så är det lärare och så finns det resurspedagoger som stöd och så vidare. Men över lag så kan man väl också säga så här, som då inte är en skillnad, men som är en likhet mellan dem, det var ju också att man ... Det kom upp och fram det här, hur viktigt det är att skapa goda förutsättningar när man deltar i en kompetensutveckling för att det ska bli så bra effekter som möjligt, att förutsättningar behöver finnas på plats. Och det kunde ju synas i båda, men det blev kanske ännu tydligare just när det gällde i grundskolan. Och då kan man också ha med sig att det var ju fler grundskolor. Det var ju tre grundskolor som deltog så att större urval, eller vad man ska säga då. Och då är det just den här förutsättningen att kunna delta faktiskt, som du pratar om, eller?

LINDA:

Ja, det är både att kunna delta, men det är också andra typer av förutsättningar som hänger ihop med det här att kunna delta. För tid är ju en sån sak, en aspekt som också framkom som tydlig, att man ser att det finns en avsaknad av tid. Någonstans så sa man, visst det här var ju ... och det var utifrån grundskolestudien då, det här var ju intressant och bra och det gav mycket, men man ska ju också ha tid för att genomföra de förändringarna som man skulle vilja göra. Så därför så blev ju också resonemanget, vilket man kan se i både

kompetensutvecklingsinsats. Där kunde man ju se att den pågick över längre tid och var ju ungefär förlagt på 22 timmar en termin eller delar av en termin. Så den var ju större och pågick över längre tid. Och man kan ju också se att även då om lärarna kunde ... för det kunde man ju se som en del av resultatet, att man upplevde att man fick en ökad kompetens av olika områden som till exempel hur man kan använda sig av visuellt stöd. Man upplevde att man fick en ökad kompetens om hur man kunde förebygga utmanande situationer, man upplevde att man fick en ökad kompetens när det gällde bemötande och förhållningssätt och så vidare. Så den upplevelsen fanns ju och det kunde man se genom att titta på effektstorleken och vad effekten blev av det. Men att det inte blev lika tydligt att ... Föräldrarna upplevde inte samma tydliga effekter utifrån sina perspektiv som lärarna gjorde. Och det var en sån skillnad också mellan förskole- och grundskolestudien.

ERIKA:

Ja, för det där tycker jag är intressant, just precis det du säger, att du har pratat med vårdnadshavare, och sen också med barn och elever, men just den upplevelsen av utvecklingsarbetet och vad man såg för resultat. Berätta gärna mer om det för det är ju väldigt spännande att höra.

LINDA:

Precis, och det var ju också en liten skillnad som kan bero på många olika faktorer så klart. Men om man tittar på förskolestudien så var föräldrarna där ganska samstämmiga med förskollärarna och barnskötarna

med hur de upplevde. De kunde se en positiv utveckling inom samma områden egentligen som de yrkesverksamma kunde göra, fast kanske inte riktigt lika tydligt. Och det är ju å andra sidan ganska svårt också för föräldrar att göra det för att man är inte där lika mycket. Det bygger ju på att man får någon slags information om att ”det här har vi förändrat”. Det är ju inte alltid så lätt att se de förändringar, tänker jag, som föräldrar som kanske görs ändå. Men det var ganska samstämmigt skulle man kunna säga över lag. Det blev inte lika tydligt i grundskolestudien. Det var inte lika mycket samstämmighet från föräldrarnas perspektiv som det var från lärarnas perspektiv. De hade svårare att identifiera förändringar som hade skett. Och det var vissa föräldrar som inte kunde identifiera förändringar alls. Och sen ska jag också lägga till att det var inte så många föräldrar som var med i den här grundskolestudien. Och det är också en skillnad kanske i det här med förskola och grundskola som vi var inne på tidigare, att det kan ju också vara så här att föräldrarna till barnen i förskolan, de är ju på ett sätt närmare förskolans praktik eftersom de oftast är där och hämtar och lämnar på ett annat sätt. Medan föräldrarna till eleverna i grundskolan har kanske inte samma tydliga ingång i den verksamheten på samma sätt. Och sedan så tror jag också att ... och det är också en slutsats som jag kommer fram till i avhandlingen, just vikten av att göra till viss del kompetensutvecklingsinsatser tillsammans, alltså vårdnadshavare och yrkesverksamma, att man gör saker tillsammans för att få till skott en god

samverkan och utveckla verksamheten tillsammans på något sätt.

ERIKA: Just det, du tänker att man i såna fall att man ... ja, men både informerar på ett ordentligt sätt om vad det är man gör och vad man hoppas uppnå, och sen också att det kanske är någonting ... alltså att det finns aktiviteter tillsammans då, eller hur tänker du att det skulle kunna vara?

LINDA: Precis så tänker jag, för jag tänker att då ... Det blir det också en slags finess i det att göra det här tillsammans som jag tror kan vara viktig att ta till sig. Men att det blir också tydligt hur viktigt det är att kommunicera vad man gör och varför och så vidare. Och sen är det också faktiskt [hör inte 0:17:01] som jag också kommer fram till i avhandlingen, att kompetensutvecklingsinsatser i all ära, det är bra, fungerar som en bra bas, men det är ju inte så att det är någon universallösning på allting, utan vi behöver liksom jobba på många plan samtidigt.

ERIKA: Vad tänker du att det är mer då i såna fall? Jag tänker om kompetensutveckling är en del, men vad är det mer du ser det behöver komplettera?

LINDA: Jag tycker att kompetensutvecklingsinsatser blir och är en viktig bas. Det visar ju både min avhandling och tidigare forskning också. Men det kan liksom inte ... och det har vi varit inne på tidigare här då, att det behöver finnas förutsättningar för att fortsätta, för att man ... Även om man lägger ner 22 timmar på det här

och skapar den här basen, så behöver det också finnas en kontinuitet där man behöver göra kortare insatser med mer specifika ... titta på en specifik strategi eller en specifik metod och jobba med den och utvärdera hur det går på ett hållbart och kontinuerligt sätt. Och sen är det de där förutsättningarna som jag tänker också är viktigt att vi faktiskt behöver prata om. Och det är ju de förutsättningarna som lärare själva alltid tar upp i alla sammanhang. Vi behöver tid, vi behöver samverka till exempel. Och det tänker jag att vi behöver börja lyssna på det på ett riktigt aktivt sätt. Det är ju inte rocket science att man behöver mer tid för att genomföra förändringar. Men jag tänker att det här ... Vill vi skapa en mer likvärdig utbildning för barn och elever med autism i förskola och skola, så är det viktigt att man inser att det här inte är en quick fix. Man behöver investera tid för tanke och synvänder, men också andra typer av förutsättningar. Ja, jag tänker att det är mer komplext än att bara tänka att kompetensutvecklingsinsats är svaret på allt. Och vikten av igen, att faktiskt alla är involverade, att man har en helhetssyn på eleven i skolan. Att man säkerställer så att alla miljöer, undervisningsmiljöer och miljöer i skolan, att det finns en bas av kunskap och förståelse överallt. Nu pratar vi specifikt om barn och elever med autism och man har ju inte mindre autism för att man kommer in på fritidshemmet när klockan är ett eller två till exempel. Man har inte mindre autism i matsalen eller på skolgården, utan man behöver se den här helheten.

- ERIKA: Just det, så kunskapen behöver också finnas. Men sen ... Jag tänker så i alla fall, att det handlar om utrymme, alltså utrymme i sin tid, utrymme att vara fokuserad, utrymme att få jobba med andra, prova och utveckla och så vidare. Och att det är där det blir väldigt trångt i såna fall.
- LINDA: Det tänker jag också, och utrymme för att reflektera och utveckla tillsammans. Det är också jätteviktigt för att skapa den här helheten eller det holistiska tänkandet, helhetstänkandet, kring barn och elever.
- ERIKA: Om du då tänker på det som du fick syn på genom att prata med barn och elever, vad var det du kunde se där att de upplevde av det här utvecklingsarbetet på förskolan eller skolan?
- LINDA: Och det är ju superintressant, tänker jag, och när man ... Jag tänker mycket på när man har skrivit en avhandling och man har gått igenom disputationen som är liksom finalen på avhandlingsarbetet, när man diskuterar med en person från ett annat universitet, oftast en docent eller professor, och man pratar om vad man hade kunnat göra bättre och så vidare, så kallas det för en opponenter. Och då kom ju den här opponenter hela tiden tillbaka till hur spännande det var att inkludera barn och elever som aktiva deltagare i de här två studierna, som är huvudstudierna då. Och kanske det som jag på något sätt är allra mest stolt över, att jag ändå gjorde, därför att det är nämligen ganska svårt att göra det. Det är ju svårt att hitta en metod för att få fram hur de utvärderar sin förskola,

sin skolverksamhet. Dels är det ju svårt därför att vi pratar så klart om individer som är väldigt olika utifrån hur man är som individ, men också för att vi pratar om autism som vi säger, att liksom autismspektrum som ser väldigt olika ut beroende på många olika saker. Så att det var ju väldigt ... en stor utmaning att hitta en slags utvärderingsform då som skulle passa förskolebarn med autism och elever i grundskolan med autism och deras individuella förutsättningar. Och det är ju någonting, som precis som jag sa innan också, som identifierades i den systematiska översikten, att det här är ju ett forskningsgap. Det finns inte många studier som gör det. Mycket tänker jag för att det är ganska ... Det är svårt att få till, vilket jag också upplevde, att det är ju svårt att hitta rätt i de här metoderna. Men det är också svårt att veta, hur utvärderar det här barnet egentligen? Hur ska jag veta att det är det? Så det är en stor utmaning, men det jag försökte göra då, det var ju att på något sätt matcha hur både lärarna och föräldrarna utvärderade insatsen, det försökte jag då matcha med att barn kontra elever också skulle få utvärdera insatsen. Så att för att få det här på ett konkret sätt, så var det helt enkelt så att lärarna fick fotografera barnen kontra eleverna veckan innan de började kompetensutvecklingsinsatsen. Så då fotograferades barnen och eleverna i olika sammanhang, i undervisningssammanhang, kanske när man var på rast på skolgården och så vidare. Så varje individ fick sin individuella uppsättning. Och sedan gjorde vi samma sak efter att

kompetensutvecklingsinsatsen hade avslutats. Så sex veckor efteråt så avsatte man tid och fotograferade barnen och eleverna i olika situationer. Och då efter de här fotona var tagna, så åkte jag ut och sen så utvärderade barnen/eleverna de här fotografierna, de här undervisningssituationerna och rastsituationerna och allt vad det är, utvärderade dem tillsammans med förälder eller vårdnadshavare. Och så fick de då utvärdera i tummen upp eller tummen ner, beroende på hur man upplevde det här. Och så gjordes samma sak efter kompetensutvecklingsinsatsen, för att se, blev det någon förändring i det här. Upplevde man sin förskolesituation kontra skolsituation på ett annat sätt? Och till saken har jag då att när det gällde förskolebarnen, så hade de samma upplägg, alltså att vi fotograferade och utvärderade. Men när det gällde grundskoleeleverna, så såg det lite olika ut. För vissa elever så var det de här fotografierna som man utvärderade, plus att jag la till olika frågor som man skulle svara på också.

ERIKA: Så själva bilderna var diskussionsunderlaget, men sen så fick du formulera lite olika frågor beroende på ...

LINDA: Precis, så, för att fånga. Och för någon elev så var det inte alls fotografier, utan där var det mer kryss, men upplagt på samma sätt, att man skulle kryssa vid tummen upp och tummen ner och så vidare. Och det gör ju i sin tur att det är svårt att jämföra rakt av. Och [hör inte 0:24:49] att när det gällde förskolebarnen, så kunde man inte se någon statistiskt säkerställd

förändring i hur man upplevde det. Alltså om man upplevde det mer positivt efter att lärarna hade deltagit i kompetensutvecklingsinsatsen. Man kunde se tendenser på ... och då pratar jag när man klumpar ihop resultatet av barnens utvärderingar. Vad kunde man se då? Däremot så kunde man se positiva tendenser. Man kunde också se att för några av barnen, om vi tittar på individnivå, så utvärderade man mer positivt, och för någon annan så utvärderade man på ungefär samma sätt, och på något ytterligare fall så utvärderade man mer negativt.

ERIKA: Men vad var det man kunde se i såna fall ... man kunde uppfatta som en positiv, alltså en förbättring, vad kunde det handla om?

LINDA: Och då skedde de här utvärderingarna ... när det gällde förskolebarnen. Där tittade vi, eller jag, inte så mycket ... eller jag tittade inte alls på kvalitativa mått där, utan det var mer kvantitativa. Alltså hur många undervisningstillfällen, aktiviteter, sorterades som positiva kontra negativa. Så att där var det mer kvantifierat, vad blev det för förändring? Däremot när det gäller grundskoleleverna så tittade jag mer kvalitativt. Vad var det för förändringar där? Där var det också svårt att se att de kunde identifiera några kvalitativa eller några förändringar före och efter. Det för jag också ett resonemang om att det kan bero på många saker. Det kan ju bero på att ... vilket är rätt antagande, att kompetensutvecklingsinsatserna utvecklade lärarnas synsätt och så vidare, men kanske

inte tillräckligt mycket i praktiken för att barn och elever skulle kunna identifiera det. För lite så var det ju med föräldrarna också, att det blev ju inte jättetydliga förändringar då.

ERIKA: Men jag måste bara fråga, vad var det för typ av situation? Bara så att man förstår vad det var som jämfördes då.

LINDA: För förskolebarnen så kunde ju det vara till exempel en undervisningssituation i en samling för något barn. Och sen så kunde det vara när man var ute på skolgården eller hade individuella aktiviteter. Hur man satt och arbetade med olika uppgifter och så vidare. Och det kunde ju vara olika aktiviteter och olika undervisningssituationer för olika barn. Så att det var ungefär samma. Det fanns en riktlinje med att man skulle försöka samla foton [?? 0:27:27] där man hade ... satt och arbetade med arbetsuppgifter och någonting där man hade fri lek och så vidare, också för att försöka fånga hela förskoledagen och många olika liksom undervisningssituationer och så vidare. När det gäller grundskolan så var det ju också på samma sätt, att det var undervisningssituationer. Det kunde vara mattektioner, det kunde vara kopplat till situationer på rasten, rastsituationer, idrotten. Lunch var också med. När man [hör inte 0:28:03] lunch. Också igen för att försöka för att samla hela skoldagen i så hög utsträckning som möjligt. Så att det var olika typer av undervisningsaktiviteter, men också rastaktiviteter och så.

- ERIKA: Men gick du att se några tendenser? Jag tänker, du sa just det, att det kunde ge lite positiva, lite samma, lite negativt. Vad kunde ... Går det att se att i den här situationen verkar det ändå ha framgått lite mer?
- LINDA: Nej, man kunde faktiskt inte det. Inte när det gällde grundskolebarnen. Och det är ju där det mer kvalitativa var i fokus. För där så kunde man ju se till exempel ... Och därför fick jag ju också hantera den här datainsamlingen på ett litet annat sätt. Jag kunde inte hantera den på samma sätt som jag gjorde med lärarna och föräldrarna, utan jag fick hantera det på ett annat sätt. Så att där var ju fokus på hur elever med autism upplever sin skola ... skoldag innan och efter och vad man kunde se för förändringar. Det man kunde se som faktiskt inte var en förändring, men som är en viktig aspekt, det var att flera av de här eleverna faktiskt uttryckte att man tyckte att ljudmiljön i klassrummet var jobbig, det var mycket ljud. Man tyckte delvis att kamraterna, eller skolkamraterna, klasskamraterna skulle jag säga, att de förde mycket ljud, att det var jobbigt. Någon elev sa att det som hjälpte honom allra mest, det var hans resursperson, eller några elever framhöll det. Och det var samma före och efter utvärderingarna. Det var resurspersonen som var den som var det som hjälpte allra mest. Det var jobbigt med ljudmiljön i klassrummet både innan och efter. Så att då skulle man kunna dra slutsatsen att ljudmiljön har man inte kommit till rätta med efter en kompetensutvecklingsinstitut. Och det är fortfarande resurspersonen som ger mest stöd. Någon elev

uttryckte att han hade redan innan kompetensutvecklingsinsatsen en egen organisation i klassrummet där han kunde sitta och arbeta med eget arbete i klassrummet. Och att det hjälpte honom väldigt mycket. Och i efterutvärderingarna så kunde han då säga att det hjälpte honom ... både resurspersonen hjälpte honom mycket, men också att kunna gå i väg till ett mindre klassrum och vara i ett mindre sammanhang, att det hjälpte honom mycket. Och det hade han inte riktigt sagt innan, utan då var det det här kontoret, men efter så var där, utifrån hur han berättade, en mer variation på olika saker. Det fanns dels det här kontoret, men det fanns också ett mindre rum som man skulle kunna gå till och så vidare.

ERIKA: Så större flexibilitet skulle man kunna tänka då kanske.

LINDA: Det skulle man kunna tänka. Och det var en elev ... den eleven, som utvärderade med de här kryssen som jag sa, och det var egentligen det som var lättast att följa innan och efter, därför att där var det ju precis ... Det var mer en traditionell enkät, skulle man kunna säga. Där kunde man se att det blev en förändring på så sätt att det var några lektioner eller undervisningsaktiviteter som hade hamnat mitt emellan i efterutvärderingarna, alltså som från början hade utvärderats som tummen ner, men som nu hade flyttats till mer mitt emellan, så att det var en förändring i det.

- ERIKA: Just det, en rörelse ändå i den riktningen.
- LINDA: En rörelse i någon riktning, ja. Så man kan säga så här att för några så var där ingen rörelse alls, utan det var ungefär samma, men för andra så var där en rörelse till en kanske större flexibilitet på olika sätt. Men det jag menar också, att det är ju svårt då att utvärdera, vad är det man utvärderar egentligen i det här? Det är ju det som är det trixiga med att inkludera elevernas och barnens röster, men det är också det ... så mycket värt att det väger över. Och det finns ju också en aspekt i det här. Man pratar ju mycket om empowerment. Alltså att känna att man deltar, att man kan påverka. Och det här är ju ett sätt att få både föräldrar, vårdnadshavare, men också barn och elever att känna att man på något sätt är viktiga i forskningen och att man anstränger sig för att hitta sätt att göra deras röster hörda.
- ERIKA: Jag tänker, du har ju en lång bakgrund av att ha arbetat inom utbildning på många olika sätt, och många gånger också mött just den här gruppen barn och unga med autism. Och även under din tid som rådgivare på SPSM så mötte du ju många förskolor och skolor. Var det någonting av det som du fann då i din forskning som faktiskt överraskade dig?
- LINDA: Överraskade mig kanske är ett starkt uttryck, men ja, till viss del så överraskade det mig att det ändå blev så tydligt det här med vikten av att faktiskt alla deltar och att man har det här helhetsgreppet.

- ERIKA: I arbetslaget menar du?
- LINDA: I arbetslaget. Och det är kanske inte så överraskande i sig, för att det kan man ju anta, men att det blev så tydligt att man pratar om att man faktiskt får en gemensam kunskapsbas. Det blev kanske en bekräftelse mer än en överraskning. Men ändå på något sätt så blev det lite så, ja men ja, det är viktigt.
- ERIKA: Men vad ser du att ... Jag tycker alla som jobbar med skolverksamhet och förskola, vad kan vi lära av resultaten och vilka är det som har nytta av att ta till sig dem i hur man tänker framåt och planerar och gör också i sin verksamhet?
- LINDA: Jag tänker så här, om jag börjar bakifrån, att de som har nytta av resultatet, det är ju egentligen alla som arbetar i skolväsendet, i skolor, både förskola och skolor, men kanske framför allt ... Om vi då fokuserar på studierna som tittar på kompetensutvecklingsinsatser, så är det kanske framför allt när man är inne på att jobba med kompetensutvecklingsinsatser med lärare och övrig skolpersonal, förskolepersonal, att man kan ju hitta strategier för hur man skulle kunna lägga upp det utifrån resultatet i avhandlingen. Så det tänker jag definitivt. Så med andra ord så pratar vi då om skolledning, förskolledning, vi pratar om specialpedagoger och andra som på något sätt driver utvecklingsarbete. För att det blir ju också ett sätt, tänker jag, i att både hitta ... ja, men vad var det som fungerade? Vad kan vi behöva tänka på så att det ska

bli så bra som möjligt? Sen tänker jag också att vikten av det här med att tänka kring hur man kan inkludera till exempel fritidshemmet i den här typen av kompetensutvecklingsinsatser. En helhetssyn på barnen och eleverna och lärande och undervisning helt enkelt.

ERIKA: Vad menar du då? Du måste förklara det för mig, att man har en helhetssyn, vad innebär det?

LINDA: Att man tänker på att ... Alltså att vi behöver tänka på en helhet, att det som händer på rasten klockan tio får konsekvenser för kanske mattelektionen som kommer sen, vilket gör att både stöd, men också anpassningar och strategier behöver genomsyras och finnas över hela skoldagen. Och att man behöver se att för de här barnen så sker ett lärande över hela skoldagen, över hela förskoledagen, eftersom man kan behöva lära sig eller man behöver förstå socialt sammanhang på rasten och så vidare. Så att allting hänger samman.

LINDA: Och då måste också stödet och strategierna följa med.

ERIKA: Det måste de definitivt göra, och då måste kompetensutvecklingen följa med och hänga med över alla för att vi ska skapa den här helheten.

ERIKA: Tusen tack, Linda. Det har varit jätteintressant att höra om den där resan och det som du har sett och också skicka med då till våra lyssnare i vad man kan lära och dra för slutsatser. Så jag vill verkligen tacka dig för att du tog dig tid att vara med. Tack.

Och sen vill jag också säga till dig som har lyssnat och som vill veta mer att du kan hitta en hel del matnyttigt på vår webbplats spsm.se. Där finns, har vi ju presenterat, åtminstone en del av din avhandling, Linda. Och sen så finns också mer information om hur autism kan påverka barn och elevers lärande och hur man kan anpassa sig. Och också ett nytt studiepaket, som vi var inne på också, med fokus på neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som också tar upp autism och hur man kan arbeta i förskolor, skolor och fritidshem för att ge ett bra stöd. På webben finns ju också beskrivet hur man kan gå till väga när man vill söka stöd från oss på SPSM. Och till sist så vill jag också tipsa om att vi har fler poddar på det här ämnet. Bland annat så har vi ju också en serie som just sätter fokus på den här frågan om att hela skoldagen behöver räknas, att det också handlar också om hur man tänker kring skollunch, fritids och rastaktiviteter till exempel. Så att det är väl värt att botanisera där så kanske man kan få med sig fler tips. Så vi säger tack för att ni har lyssnat och på återhörande.

INFORÖST:

Tack för att du har lyssnat på SPSM:s podd *Lika värde*. Fler avsnitt hittar du på spsm.se och där poddar finns.